

Tarkastuksia Pöyrisjärvellä 23.6.1990

Jarmo Kankaanpää & Tuija Rankama

ENONTEKIÖ 59 NAAPAMELLA

ENONTEKIÖ 163 NAAPAMELLA E 1

ENONTEKIÖ 164 NAAPAMELLA E 2

ENONTEKIÖ 165 KENTTÄLOMPOLOT 3

ENONTEKIÖ 59 PÖYRISJÄRVI, NAAPAMELLA

Kivikautisen asuinpaikan tarkastus, J.Kankaanpää & T.Rankama
23.6.1990.

Peruskarttalehti: 2814 11 PÖYRISJÄRVI

x= 7624 03

y= 492 77

z= n. 430

Kylä: -

Tila: valtionmaa

Löydöt: KM 25732

Kuvat: 81882, 81887-91

Aikaisemmat tutkimukset: Markku Torvinen, tarkastus 9.-11.9.1978, löydöt KM 20471 (kvartsi-iskoksia) (Torvisen inventointikertomus Enontekiön Pöyrisjärven muinaisjäännöksistä sekä muistiinpanoja muutamista Koillis-Enontekiön muinaisjäännöksistä ja -löydöistä, MV esihist. tston top. ark. 1979, sekä artikkeli ENONTEKIÖN PÖYRISJÄRVEN MUINAISJÄÄNNÖKSISTÄ, Studia Minora, Helsingin Yliopiston Arkeologian Laitos, Moniste n:o 29, Helsinki 1982).

Naapamellan asuinpaikka sijaitsee Enontekiön Pöyrisjärven etelärannalla Näkkälän kylästä n. 12 km koilliseen, puuttomalla tunturialueella Naapamella-nimisen hiekkaharjun luoteispäässä. Tässä kertomuksessa käsiteltävä löytöalue sijaitsee n. 220 m Markku Torvisen 1978 tarkastaman samannimisen asuinpaikan koordinaateista luoteeseen, mutta on kuitenkin yhdistetty samalle kohdenumerolle syistä, joista tarkemmin alempana. Jarmo Kankaanpää ja Tuija Rankama tarkastivat kohteen käydessään patikkaretkellä Pöyrisjärvellä 22.-24.6.1990.

Tuuli on syönyt harjun länsirinteeseen laajoja kuoppia, joista suurimmat sijaitsevat harjun luoteispäässä n. 200 m Naapajoen suusta kaakkoon. Hienomman hiekan lentäessä pois sormenpäästä suuremmat kivet ovat jääneet paikoilleen ja muodostavat kuoppien pohjaa peittävän harvahkon kerroksen. Näiden kivien seasta hiekan pinnalta osapuilleen suurimman paljastuma-alueen keskeltä löytyi jasperoidi- ja kvartsiesineitä sekä mahdollinen sädekiviliuskeesineen katkelma, liuske-, kvartsi-, kvartsilitti- ja jasperoidi-

iskoksia, luita ja yksi punamultakongkreetio. Löydöt keskittyivät lähelle kohtaa, jossa kahden eroosiokuopan väliin jäänyt kannas sortuu jatkuvasti, joten alueella todennäköisesti sijainneen asuinpaikan kerrostumia on saattanut vielä säilyä kannaksen päällä in situ. Kannaksen lopullinen sortuminen ei kuitenkaan kestäne enää kovin monta vuotta, joten mahdollisiin tutkimuksiin olisi ryhdyttävä pikaisesti. Paikkakuntalaisilta saatujen tietojen mukaan Naapamellasta on aikaisemminkin löytynyt kiviesineitä (mm. liuskeinen keihäänkärki, löytäjä nyttemmin kuollut Heikki Näkkäläjärvi), mutta näitä ei ole lähetetty museovirastolle.

Löytöjä ei tavattu suurimman eroosioalueen muista osista eikä muista harjun länsirinteellä sijaitsevista syöpymistä, ei myöskään Torvisen tarkastuskertomuksessa mainitusta kohdasta¹. On kuitenkin mahdollista, että Torvisen löytöpaikan sijainti on merkitty väärin, sillä tarkastuskertomuksessaan Torvinen olettaa Pöyrisjärven rantahietikolla sijaitsevan kohteen ENONTEKIÖ 58 NAAPASUU löytöjen mahdollisesti valuneen rantaan Naapamellan asuinpaikan sortuessa. Nyt käsiteltävän löytöalueen kohdalla tämä olisi periaatteessa mahdollista, sillä sen etäisyys ENONTEKIÖ 58:sta on n. 120 m; Torvisen koordinaattien mukaan ENONTEKIÖ 59 NAAPAMELLA:n etäisyys 58 NAAPASUUSTA taas on n. 370 m, mikä vaikuttaa turhan pitkältä jotta löytökohtien voisi olettaa kuuluvan samaan asuinpaikkaan.

Mainittakoon vielä, että pintakivien joukosta löytyi myös useita luonnon muovaamia pienehköjä jasperoidimukuloita, joiden väri vaihteli vaalean kellertävän ruskeasta punaiseen. Jasperoidia tuntuisi näin ollen esiintyvän alueella luontaisesti, joten sen käyttö ei välttämättä viittaa kaukaisempiin kontakteihin. Sen sijaan sädekiviliuske on selvästi tuontitavaraa, ja koska sitä on todennäköisimmin tuotu valmiiden esineiden muodossa, löytynyt sädekiviliuskeen kappale lienee peräisin rikkoontuneesta esineestä vaikka siinä ei voikaan pinnan syöpymisen takia enää erottaa selviä työstön jälkiä.

¹ Torvinen antaa kertomuksessaan kohteelle ENONTEKIÖ 59 NAAPAMELLA koordinaatit $x = 7625\ 85$, $y = 492\ 90$. Näistä x -koordinaatti on kuitenkin selvästi virheellinen, sillä se sijoittaisi kohteen keskelle Pöyrisjärveä; todennäköinen oikea lukema on $x = 7623\ 85$, jolloin kohde sijoittuu kutakuinkin Torvisen kartalle merkitsemään paikkaan.

ENONTEKIÖ 163 NAAPAMELLA E 1

Kivikautisen löytöpaikan tarkastus, J.Kankaanpää & T.Rankama

23.6.1990

Peruskarttalehti: 2814 11 PÖYRISJÄRVI

x= 7624 16

y= 493 38

z= n. 420

Kylä: -

Tila: valtionmaa

Löydöt: KM 25733

Kuvat: 81884

Ollessaan patikkaretkellä Enontekiön Pöyrisjärvellä 22.-24.6.1990 tutkija Jarmo Kankaanpää esihistorian toimistosta ja tutkimus-assistentti Tuija Rankama Suomen Akatemiasta löysivät kvartsi-iskoksen pienestä eroosiosortumasta matalan N-S -suuntaisen harjanteen laelta Pöyrisjärven etelärannalta. Löytöpaikka sijaitsee Naapamalla-nimisen hiekkaharjun ja alimpien Kenttälompoloiden välissä n. 350 m Sengajoen suusta länsilounaaseen; Pöyrisjärven rantaan on löytöpaikalta matkaa n. 140 m suoraan pohjoiseen. Harjanne lienee aikaisemmin ollut niemi, sillä sen länsipuolelle jäävä jänkä ja itäpuolelle jäävä lompolo vaikuttavat kumpikin entisiltä Pöyrisjärven lahdekkeilta. Alueella ei todettu mitään kiinteään muinaisjäännökseen viittaavaa, mutta topografiansa puolesta löytökohta saattaisi soveltua tilapäiseksi leiripaikaksi.

ENONTEKIÖ 164 NAAPAMELLA E 2

Pyyntikuopan tarkastus, J.Kankaanpää & T.Rankama 23.6.1990

peruskarttalehti: 2814 11 PÖYRISJÄRVI

x= 7624 09

y= 493 18

z= 420-430

kylä: -

tila: valtionmaa

kuvat: 81883

Ollessaan patikkaretkellä Enontekiön Pöyrisjärvellä 22.-24.6.1990 tutkija Jarmo Kankaanpää esihistorian toimistosta ja tutkimus-assistentti Tuija Rankama Suomen Akatemiasta löysivät pyyntikuopan koordinaattien osoittamasta kohdasta Pöyrisjärven etelärannalta Naapamalla-nimisen hiekkaharjun itärinteestä. Kuoppa oli reunavallillinen ja hyvin säilynyt ja sijaitti lähellä mellan itäpuoleiselle pienelle jängälle viettävän jyrkän törmän reunaa. Paikan välittömässä läheisyydessä ei todettu muita kuoppia.

ENONTEKIÖ 165 KENTTÄLOMPOLOT 3

Pyyntikuoppien ja lapinkentän tarkastus, J.Kankaanpää & T.Rankama
23.6.1990

peruskarttalehti: 2814 11 PÖYRISJÄRVI

x= 7624 14-38

y= 493 56-70

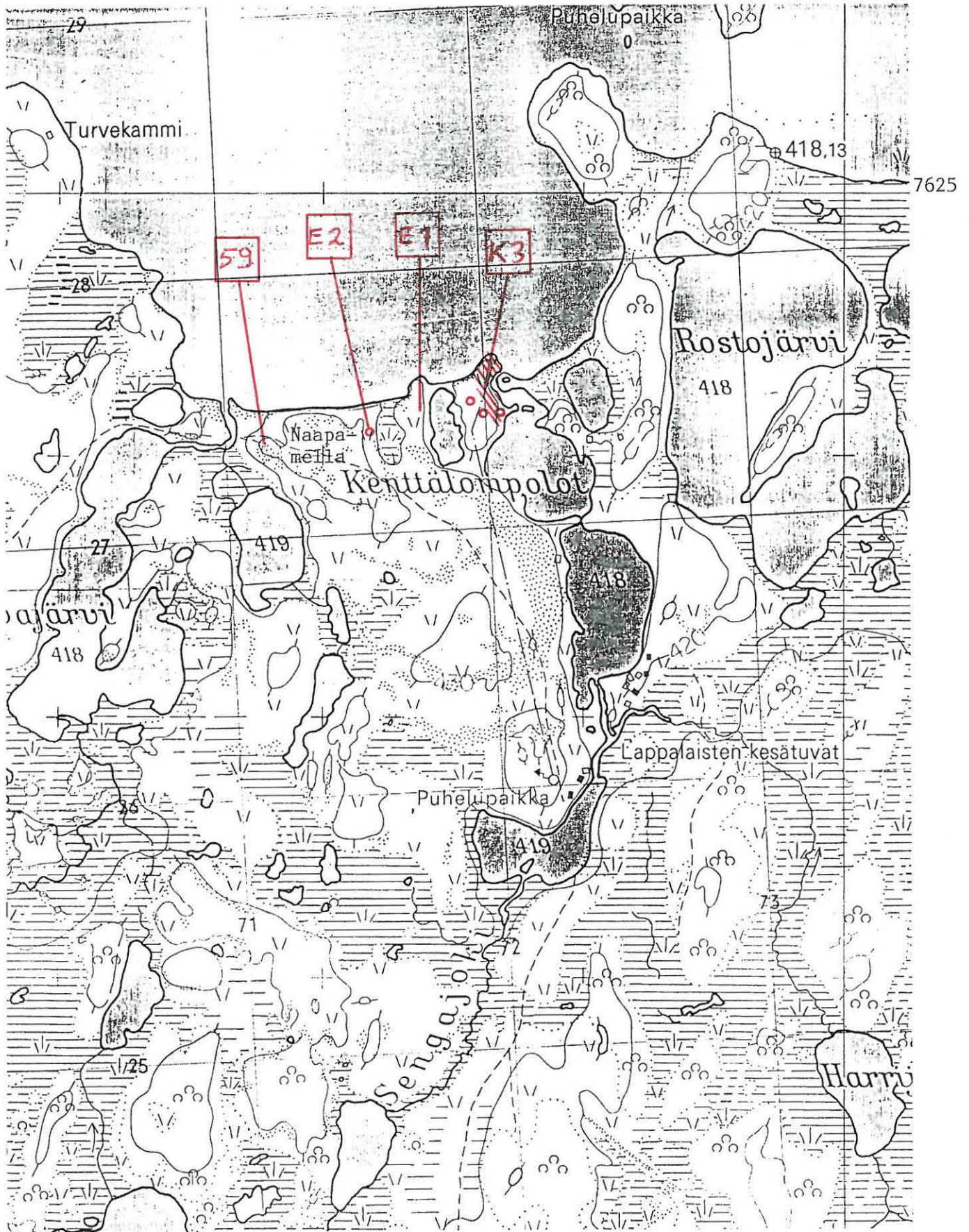
z= n. 418-425

kylä: -

tila: valtionmaa

kuvat: 81885-6

Ollessaan patikkaretkellä Enontekiön Pöyrisjärvellä 22.-24.6.1990 tutkija Jarmo Kankaanpää esihistorian toimistosta ja tutkimus-assistentti Tuija Rankama Suomen Akatemiasta löysivät kolme pyyntikuoppaa ja lapinkentän alimman Kenttälompolon ja Sengajoen suun länsipuolelle jäävästä niemestä. Pyyntikuopat muodostavat niemen poikki vinottain kulkevan ketjun, jossa kuoppien väli on n. 60 m; kuoppien koordinaatit ovat (1) x=7624 20 y=493 56, (2) x=7624 16 y=493 62, (3) x=7624 16 y=493 68. Lapinkenttä näkyy ympäröivästä jäkälävarvikosta poikkeavana ruohikkoisena alueena, joka ulottuu Sengajoen suun länsipuolelta pohjoiseen pistävän niemen kärjestä n. 250 m etelään ja joen länsirannasta n. 60 - 100 m länteen. Ruohikon seasta erottuu ainakin kolme asumuksenpohjaa. Kysymyksessä lienee vanha Näkkälän alueen saamelaisten kesäkylä; nykyiset kesätuvat sijaitsevat ylempien Kenttälompoloiden rannalla n. 1,5 km kentästä eteläkaakkoon.

Ote peruskarttalehdestä (top. kartta) 2814 11 PÖYRISJÄRVI, Helsinki 1969

○ = pyyntikuoppa

//// = lapinkenttä

MV-negatiivit, Enontekiö-Pöyrisjärvi 23.6.1990/J.Kankaanpää

- 81882 Naapajoen suu Naapamellalta (idästä), oikealla ENONTEKIÖ 58
NAAPAJOEN SUU.
- 81883 Pyyntikuoppa ENONTEKIÖ NAAPAMELLA E 2 lännestä, taustalla
ENONTEKIÖ 163 NAAPAMELLA E 1.
- 81884 ENONTEKIÖ 163 NAAPAMELLA E 1 (keskellä vasemmalla) idästä,
taustalla Naapamalla.
- 81885 ENONTEKIÖ 167 KENTTÄLOMPOLOT 3:n itäisin pyyntikuoppa lännestä.
- 81886 ENONTEKIÖ 165 KENTTÄLOMPOLOT 3, lapinkenttä etelästä.
- 81887 ENONTEKIÖ 59 NAAPAMELLA, löytöalue lounaasta.
- 81888 " "
- 81889 " yleiskuva kaakosta.
- 81890 " "
- 81891 " yleiskuva lännestä.

81883. Pyyntikuoppa ENONTEKIÖ NAAPAMELLA E 2
lännessä, taustalla kivikautinen löytöpaikka
ENONTEKIÖ NAAPAMELLA E 1.

81884. ENONTEKIÖ NAAPAMELLA E 1 (keskellä vasem-
malla) idästä, taustalla Naapamella.

81885. Itäisin pyyntikuoppa lännestä.

81886. Lapinkenttä etelästä.

81883. Pyyntikuoppa ENONTEKIÖ NAAPAMELLA E 2
länneä, taustalla kivikautinen löytöpaikka
ENONTEKIÖ NAAPAMELLA E 1.

81884. ENONTEKIÖ NAAPAMELLA E 1 (keskellä vasem-
malla) idästä, taustalla Naapamella.

81885. Itäisin pyyntikuoppa lännestä.

81886. Lapinkenttä etelästä.

81891. Yleiskuva lännestä.

81890. Yleiskuva kaakosta.

81888. Löytöalue lounaasta.